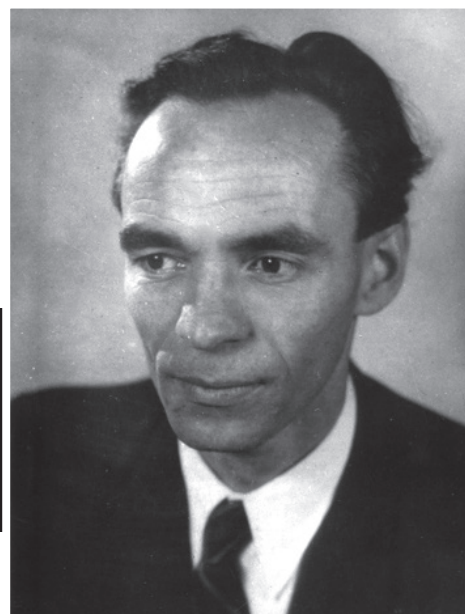

RAJK LÁSZLÓ

1909. március 8. Székelyudvarhely, Udvarhely vármegye -
1949. október 15. Budapest

MNM

FŐBB TISZTSÉGEI

Az MKP, illetve MDP KV tagja	1945. május 22.-1949. június 11.
Az MKP, illetve MDP PB tagja	1945. május 22.-1949. június 11.
Az MKP KV Titkársága tagja	1945. május 22.-1946. október 1.
Az MKP Budapesti Területi Bizottsága titkára	1945. május 22.-1945. november 22.
Az MKP KV főtitkárhelyettese	1945. november 22.-1946. október 1.
A Nemzeti Főtanács tagja	1945. december 7.-1946. február 2.
Belügyminiszter	1946. március 20.-1948. augusztus 5.
Az MDP KV Titkársága tagja	1948. június 15.-1949. június 11.
Külügyminiszter	1948. augusztus 5.-1949. június 11.

PÁLYÁJA

Szülei, Rajk József székely csizmadia és Mészáros Vilma tizenkét gyereket neveltek. Testvérei közül Rajk Endre az 1930-as második felétől Szálasi Ferenc hívének számított, a nyilas hatalomátvétel után készletgazdálkodási kormánybiztos, a közellátásügyi miniszter helyettese lett. Felesége, Földi Júlia kommunista funkcionárius, könyvtáros és levéltáros, fiuk, ifj. Rajk László építész-mérnök, 1990 és 1996 között a Szabad Demokraták Szövetsége országgyűlési képviselője volt.

Szülővárosában elvégezte a református gimnázium öt osztályát. 1924-től egyik bátyjához költözve Budapesten, majd másik testvére lakhelyén, Nyíregyházán, a református gimnáziumban folytatta a tanulást. 1927-ben ott érettségizett, és beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara magyar-francia szakára. Három félév lezárása után nyelvyakorlás céljából a franciaországi Besançonba utazott, 1930 elején tért vissza Budapestre, diákévei alatt óraadással, fordítással gondoskodott megélhetéséről. 1931 márciusában bekapcsolódott a Kommunista Ifjúságunk Magyarországi Szövetsége tevékenységébe, az illegális szervezet főiskolás bizottságában a bölcsészek munkáját irányította. Még ugyanabban az évben felvették a szintén törvényen kívüli Kommunista Magyarországi Pártjába. Rövidesen letartóztatták, három hónapig tartó vizsgálati fogság után szabadult. 1932-ben, másodszori letartóztatásakor is fölmentették, de 1933. júniusi lebukását követően eltiltották az egyetem folytatásától. Építőmunkásnak szegődött, hivatásos forradalmár lett, a szak-

szervezet keretében folytatta a kommunista szervezőmunkát. Részt vett az építőmunkások 1935. évi tömegsztrájkjában is, amely után – mint román állampolgárt – kitiltották Magyarországról területéről.

Az illegalitásba menekült Rajknak pártja az emigrálást javasolta. Előbb Csehszlovákiába, majd 1937 októberében – pártengedéllyel – Firtos László álnéven Spanyolországba utazott, ahol őrmesteri rangban a nemzetközi brigádok magyar századának a politikai biztosa lett, az ebrói csatában megsebesült. Ottléte idején egy kettős ügynök trockizmussal vádolta meg, a Kommunista Internacionálé szerveiben lefolytatott vizsgálat csak 1941-ben tisztázta. 1939. februárban a köztársaságiak veresége miatt Franciaországba menekült, ahol internálták: a St. Cyprien-i, a gurs-i, 1939 őszétől a vernet-i táborban őrizték. A Szovjetunió megtámadását követően a németeknek szükségük lett a hátszói munkaerőre, s egy francia-német megállapodás lehetővé tette, hogy Rajk – sok más internálthoz hasonlóan – munkát vállaljon Németországban. Egy Lipcse melletti műbenzinyár építkezésére került, 1941 augusztusában innen Bécsen keresztül szervezték meg a továbbszöktetését Magyarországra. A magyar rendőrség 1941. októberben ismételen őrizetbe vette, s – mint „Magyarországról végérvényesen kitiltott külhonost” – internálták. Három éven át Kistarcsán őrizték, csak 1944 szeptemberében tudta kihozni a pártja hamis elbocsátó papírokkal a Margit körúti fogházból. A következő két hónapban, az illegális munkába visszakerülve, a párt titkára volt. Részt vett a Magyar Front megbeszélésein, a szociáldemokratákkal akcióegységet vállaló tárgyalásokon, az akkori illegális kommunista szerveződések közül a Demény Pál vezetete csoporttal való együttműködés egyeztetésében is. 1944. novemberben ismételen lebukott, Sopronkőhidára szállították, és a Vezérkari Főnökség különbírósága elé került. A hatóságok nem jöttek rá, hogy a keresett kommunista vezetőt fogták el, nyilas államtitkár bátyja el tudta érni, hogy ügyét polgári bírósághoz tegyék át. A fegyház kiűritésekor előbb osztrák, majd bajor területre hurcolták, s 1945. április végén a bírói tanács egy formális tárgyalás során minden vádlottal együtt felmentette.

Hazaérkezését követően 1945. májusban a Magyar Kommunista Párt első országos értekezletén a Politikai Bizottság és a Titkárság tagjává választották, egyúttal a Budapesti Területi Pártbizottság titkára lett, majd 1945. november 22-étől 1946. október 2-ig az MKP főtitkárhelyetteseként tevékenykedett. 1945. június 24-én bekerült az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe, halála évéig a törvényhozás tagja maradt. 1945. szeptembertől a törvényhozás politikai bizottságának a tagja volt, két hónapra a Nemzeti Főtanácsba is beválasztották. A Nagy Ferenc vezetésével megalakult kormányban pártja 1946. március 20-án vele cserélte fel a belügyminiszteri poszton Nagy Imrét. Tökéletesen beváltotta pártjának a tárca felügyeletéhez fűzött reményeit: radikális módszerekkel segítette a kommunisták térnyerését a közigazgatás intézményrendszerében (elsősorban a politikai tisztogatás céljából megindított B-listázás végrehajtásával). 1946–1947 fordulóján egyik szervezője és felügyelője volt a kommunisták által konstruált úgynevezett köztársaság-ellenes összeesküvésnek, amelynek tényleges célja a Független Kisgazdapárt parlamenti többségének felszámolása, illetve a párt szétlálása volt. Belügyminiszterként közreműködött az MKP által a választói névjegyzékki vonatok segítségével (az úgynevezett kék cédulákkal) végrehajtott 1947. augusztusi csalássorozatban.

Míg a koalíciót fokozatosan felszámoló Rákosi-féle „szalámitaktika” kormányzati végrehajtójának számított, saját pártja vezetésén belül hatalmi rivalizálásba keveredett Péter Gáborral, a szervezetileg szintén a Belügyminisztérium részét képező Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztálya vezetőjével, valamint Farkas Mihállyal, a fegyveres testületeket felügyelő főtitkárhelyettesével, akik Rákosi Mátyással együtt az ő hivatali előjárói státusát megkerülve működötték a politikai rendőrséget. A szociáldemokrata párt beolvasztásával 1948. júniusban megalakított Magyar Dolgozók Pártjában továbbra is a Politikai Bizottság tagja maradt, és újra bekerült a Titkárságba, de

fokozatosan elvonták tőle az addig általa felügyelt szakterületeket, s 1948. augusztusi külügyminiszteri kinevezése – vagyis a belügyi tárca elvesztése – is befolyásának csökkenését jelezte. 1949 februárjában az akkor megalakult Magyar Függetlenségi Népfrent titkárává választották, és a májusi országgyűlési választásokon a népfrentlista negyedik helyén szerepeltették, de Rákosi, Farkas és Péter Gábor már intenzíven formálták azt a „konceptiót”, amely alapján 1949. május 30-án őrizetbe vették. Letartóztatását csak három héttel később, június 19-én hozták nyilvánosságra.

A személyéhez kapcsolt kirakatper előkészítése két szakaszra oszlott. Az első fázisban a kegyetlen kínvallatások egy trockizmussal elegyített, „imperialista nyugati hatalmak” javára elkövetett kémhistória kialakítását körvonalazták. A második periódusban, miközben a korábbi koncepciót nem törölték, a Magyarországra küldött moszkvai tanácsadók irányításával a per előkészítésében a hangsúly egy Tito, illetve Jugoszlávia elleni propaganda-hadjáratra tevődött át. 1949. szeptember 24-én első, október 14-én másodfokon is halálra ítélték. Október 15-én az ítéletet végrehajtották, majd jeltelen sírba temették. Ugyancsak a perrel összefüggésben számolták fel itthon az általa különösen támogatott népi kollégiumi mozgalmat. A Legfelsőbb Bíróság 1955. júniusban minden ellene emelt vádpont alól felmentette. 1956. október 6-án kivégzett társaival együtt, százezres tömeg jelenlétében, ünnepélyes körülmények között újratemették.

FŐ MŰVE

A magyar külpolitika útja. Szikra Kiadó, Budapest, 1949.

FORRÁS

Rajk László és társai a Népbíróság előtt. Szikra Kiadó, Budapest, 1949.

IRODALOM

Strassenreiter Erzsébet-Sipos Péter: *Rajk László.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1974.

Segédkönyv a Politikai Bizottság tanulmányozásához. Szerkesztette Nyíró András. Interart Stúdió, Budapest, 1989. 306–307.

Hajdú Tibor: A Rajk-per és fázisai. *Társadalmi Szemle*, 1992/11.

Böölöny József-Hubai László: *Magyarország kormányai, 1848–2004.* Ötödik, bővített és javított kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. 424–425.

Az 1947. szeptember 16-ra összehívott Országgyűlés almanachja. 1947. szeptember 16.–1949. április 12. Főszerkesztők: Marelyn Kiss József, Vida István. Szerkesztette Horváth Zsolt és Hubai László. Magyar Országgyűlés, Budapest, 2005. 339–340.

Duncan Shiels: *A Rajk fivérek.* Vince Kiadó, Budapest, 2007.

Ötvös István: *Konceptióváltások. A Rajk-per katonai vonala.* Attraktor Kiadó, Budapest, 2012.

Zinner Tibor: „A nagy politikai affér”. *A Rajk-Brankov-ügy.* I–II. kötet. Saxum Kiadó, Budapest, 2013–2014.